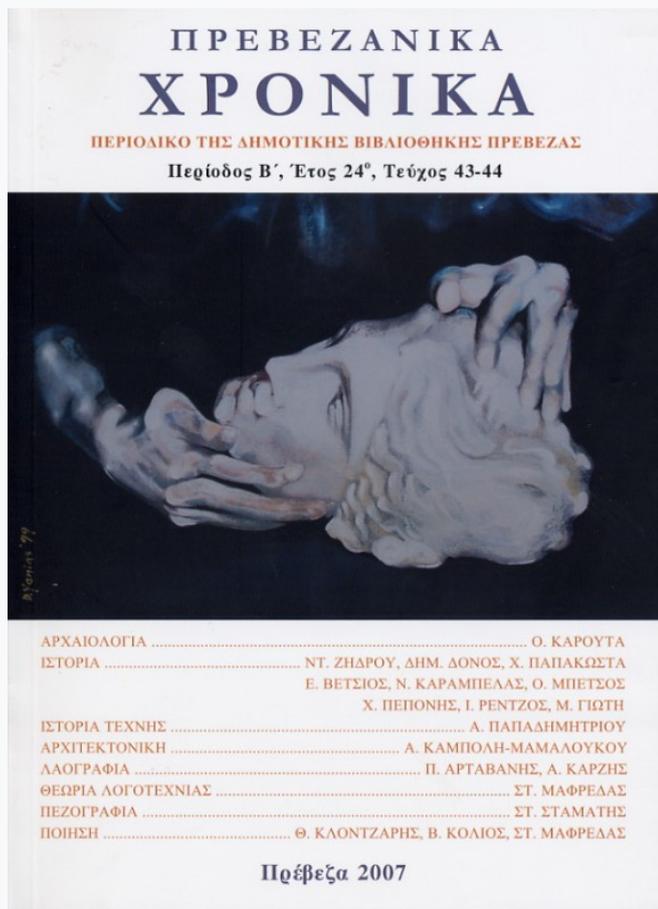

Πρεβεζάνικα Χρονικά

No 43-44 (2007)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 43-44 (2007)

Η στροφή της Κλεοπάτρας...

Στέφανος Η. Σταμάτης

doi: [10.12681/prch.28822](https://doi.org/10.12681/prch.28822)

Copyright © 2022, Στέφανος Η. Σταμάτης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

To cite this article:

Σταμάτης Σ. Η. (2022). Η στροφή της Κλεοπάτρας. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (43-44), 10–18.
<https://doi.org/10.12681/prch.28822>

Στέφανος Η. ΣΤΑΜΑΤΗΣ †

Η στροφή της Κλεοπάτρας

Ο Πρόεδρος του δικαστηρίου έβγαλε τα γυαλιά του, έτριψε τα μάτια του και κοίταξε επίμονα τον άνθρωπο που καθόταν στο εδώλιο.
«Απ' όσο γνωρίζουμε, είστε αρχαιολόγος», είπε.

Ο κατηγορούμενος, ένας συμπαθητικός άντρας με καστανόξανθα μαλλιά και γαλανά μάτια φάνηκε να σκέπτεται κάτι γι' αυτό κι άργησε ν' απαντήσει – κι είπε μόνο τρεις λέξεις.

«Μάλιστα, κύριε πρόεδρε».

«Πού υπηρετείτε τώρα;» ρώτησε ο δικαστής.

«Στο πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, αναπληρωτής καθηγητής».

Ο πρόεδρος ξανάβαλε τα γυαλιά του, συμβουλευτήκε τα χαρτιά του και ρώτησε ακόμα: «Μήπως έχετε μετάσχει σε ανασκαφές στη Νικόπολη;».

Αυτή τη φορά ο κατηγορούμενος απάντησε χωρίς αργοπορία: «Έχω μετάσχει, κύριε πρόεδρε».

Ακολούθησε η εισαγγελέας, μία γυναίκα κάπου σαράντα χρονών, ούτε όμορφη, ούτε άσχημη, με μαύρα περιποιημένα μαλλιά και πολύ ζωηρά μαύρα μάτια, που, χωρίς να περιμένει όπως συνηθίζεται να της δώσει το λόγο ο πρόεδρος, ρώτησε: «Για πόσο χρονικό διάστημα;»

Ο κατηγορούμενος απάντησε και τώρα χωρίς αργοπορία: «Τρία χρόνια ... ένα εξάμηνο κάθε φορά, όσο διαρκεί η περίοδος ανασκαφών».

Η εισαγγελέας έσκυψε, όπως κι ο πρόεδρος πριν, στα χαρτιά της, ανακάτεψε δυο-τρεις σελίδες και ξαναρώτησε: «Κι αυτούς τους έξι μήνες κατοικούσατε εδώ, στην Πρέβεζα;»

«Ναι», απάντησε ο κατηγορούμενος, «συχνά όμως πήγαινα στην Αθήνα ή τα Γιάννενα για λόγους υπηρεσιακούς».

«Επομένως», συνέχισε η εισαγγελέας, «κάνατε τη διαδρομή, όπου βρίσκεται η επικίνδυνη και μοιραία στροφή, γνωστή με το όνομα στροφή της Κλεοπάτρας, το λιγότερο δύο φορές την ημέρα. Κι αυτό σημαίνει πως τη γνωρίζετε καλά ... Είναι λοιπόν ακατανόητο, πώς και γιατί τρέχατε τόσο πο-

λύ εκείνο το απόγευμα, κι όχι μόνο τρέχατε, αλλά οδηγούσατε και απρόσεχτα, με αποτέλεσμα να συγκρουστείτε με μια μοτοσυκλέτα κι αυτή τη στιγμή να βρίσκονται στο νοσοκομείο δύο νέοι άνθρωποι, από τους οποίους ο ένας κινδυνεύει να μείνει παράλυτος. Και ξέρετε, πρόκειται για μια νέα γυναίκα που η ζωή της κι η δουλειά της στηρίζονταν στα πόδια της. Κι εσείς με την ασυγχώρητη αμέλειά σας της καταστρέψατε τη ζωή ... Πέστε μου, πόσα χρόνια οδηγείτε;»

«Δεκαοχτώ».

«Είχατε ως τώρα άλλο ατύχημα;»

«Όχι, κανένα».

Ο πρόεδρος άνοιξε το στόμα του θέλοντας να πει κάτι, τον πρόφτασε όμως και πάλι ο χείμαρρος της δημόσιας κατηγορίας: «Είστε ένας σοβαρός άνθρωπος, ένας αξιόλογος στον τομέα σας επιστήμων και απ' όσο γνωρίζω, η συμβολή σας στην ανακάλυψη της παλαιοχριστιανικής βασιλικής στη Νικόπολη είναι σημαντική, για να μην αναφερθώ και στη μελέτη σας για τα ρωμαϊκά θέατρα στη χώρα μας. Πρέπει επομένως να θεωρηθείτε συντετός άνθρωπος. Πέστε μας, οδηγούσατε γενικά με μεγάλη ταχύτητα;»

Ο κατηγορούμενος κι αυτή τη φορά δεν απάντησε αμέσως, έσκυψε το κεφάλι του, έσπρωξε πίσω τα μαλλιά και με φωνή όχι πολύ σταθερή είπε: «Οδηγούσα προσεχτικά και, θα έλεγα, με μικρή για την εποχή μας ταχύτητα, μάλιστα πολλοί γνωστοί μου με θεωρούσαν συντηρητικό και σχολαστικό στην τήρηση των ορίων ταχύτητας, ή στα προσπεράσματα. Δάσκαλος σε όλα σου, έλεγαν. Θα ήθελα να τρέχω, έκρινα όμως πως δεν ήμουν όσο θα έπρεπε ικανός».

«Γιατί τότε», πρόφτασε να ρωτήσει ο πρόεδρος, «εκείνη την ημέρα τρέχατε τόσο πολύ; Κάποιος μάρτυρας κατέθεσε πως το αυτοκίνητό σας ήταν έτοιμο να πετάξει. Πέστε μας τι έγινε κείνη την ημέρα.»

Ξαφνικά χρώματα, όγκοι, σχήματα, όλα χάθηκαν. Έκλεισε τα μάτια του κι όταν τ' άνοιξε, είδε γύρω του μια γκριζα στέπα, κάτω από ένα μολυβένιο, τεράστιο κράνος. Καταλάβαινε πως είχε υποχρέωση ν' απαντήσει, δεν έβλεπε όμως ψυχή γύρω του, ποιος λοιπόν θ' άκουγε την απάντησή του – ποιος ακούει ακόμα και το βρυχηθμό ενός λιονταριού στην έρημο; Προσπάθησε να γυρίσει το κεφάλι του, να κοιτάξει γύρω του, κάπου θα υπήρχαν κι άλλοι άνθρωποι, ίσως μέσα σ' αυτοκίνητα, δεν μπόρεσε να κάνει καμιά κίνηση, λες και τον είχαν δέσει στον παλιό κλοιό της τιμωρίας, αν μπορούσε να σκύψει, θα έβλεπε καρφισωμένη στο στήθος του την αιτία της καταδίκης του: «Αυτός ο άνθρωπος ζει εις το παρελθόν, όταν τας μεταφοράς εξετέλουν υποζύγια, πως είναι δυνατόν να γνωρίζει χειρισμόν μηχανών; Καταδικάζεται όθεν εις εξαήμερον παραμονήν εις τον κλοιόν».

Μια άγνωστη αντρική φωνή κάπου κοντά του άρχισε να μιλάει, σιγανά πρώτα, ώσπου μ' ένα αργό κρεσέντο έφτασε σε πολύ υψηλούς τόνους, κι

ύστερα μ' ένα αργό επίσης ντεκρεσέντο έσβησε, χάθηκε. Κι αυτό επαναλήφθηκε κάμποσες φορές, στο τέλος δεν καταλάβαινε, αν άκουγε μία ή περισσότερες φωνές. Δυο-τρεις φορές ακούστηκε τ' όνομά του – κάποιιοι που, ούτε τους ήξερε ούτε τους έβλεπε, μιλούσαν γι' αυτόν, σίγουρα, σκληρά, καταδικαστικά και την ίδια ώρα, με κρεσέντο ξανά, μια γνωστή, γοητευτική φωνή μιλούσε σε παράξενη, άγνωστη γλώσσα: την είδε σε λίγο, το πρόσωπό της κοντά του, ανάμεσά τους ποτήρια κι ένα μπουκάλι με κόκκινο κρασί, είδε τα μακριά ξανθά μαλλιά της, ακίνητα σαν αρχαίας κόρης, να κατεβαίνουν στους ώμους της, τα γαλανά μάτια της να τον κοιτάζουν ίσως χωρίς έκφραση, μια και τα χώριζαν από τα δικά της χοντρά και μεγάλα μυωπικά γυαλιά, το βλέμμα του στάθηκε στα χείλη της που σκορπούσαν χωρίς διακοπή λέξεις.

Θυμήθηκε την ημέρα που την πρωτοείδε: στην πρώτη παράδοση, στο πρώτο έτος της αρχαιολογίας. Ανέβηκε στην έδρα, στο νου του ήρθε για μια ακόμη φορά η συνταγή πώς να κατακτάς το ακροατήριο που είχε διδαχτεί στη Βοστώνη: ρίχνεις πρώτα μια κυκλική, φευγαλέα ματιά στο κοινό· παίρνεις βαθιά ανάσα και φροντίζεις η πρώτη φράση σου να είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή. Όταν την τελειώσεις, ξαναρίχνεις μια κυκλική ματιά κι αν δεις στο αμφιθέατρο οι καμπύλες να είναι ακίνητες, –οι καμπύλες των σωμάτων στα έδρανα– σημαίνει πως πέτυχες. Πρόσεξε, του είπαν, αν ένας ηθοποιός παραπατήσει στο πρώτο του βήμα στη σκηνή, καλύτερα ν' αλλάξει επάγγελμα. Απ' όσο ο ίδιος καταλάβαινε –κι απ' όσο μ' όλο το φθόνο τους του έλεγαν οι συνάδελφοι– είχε ως τώρα πετύχει. Εκείνη λοιπόν την ημέρα στους πρωτοετείς στα Γιάννενα – αφού πρώτα έριξε την κυκλική ματιά, είπε:

«Φίλοι μου, κάθε επαφή μας με τον αρχαίο κόσμο εκμηδενίζει το χρόνο, οι έννοιες, παρόν και παρελθόν, εξαφανίζονται. Και μάλιστα, όχι τόσο με τα μνημεία του γραπτού λόγου, όσο με έργα χεριών που τα εξαφάνισε η παντοδύναμη αλήθεια του θανάτου.»

Δεν το περίμενε, ίσως και να μην το ήθελε, όμως σε λίγο κατάλαβε πως δεν κοίταξε στην τύχη, πως το βλέμμα του δεν περιφερόταν σαν φτερό που το παίρνει ο άνεμος, αλλά είχε προσηλωθεί σε μια φοιτήτρια με μακριά ξανθά μαλλιά, χρυσαφένια επιδερμίδα και μεγάλα μυωπικά γυαλιά. Κάτι μέσα του κινήθηκε περίεργα – μια άσχετη με την παράδοση σκέψη, ένας παράταιρος σφυγμός, ένα στιγμιαίο ρίγος. Κατάλαβε πως θα ήθελε, όταν τελείωνε, η κοπέλα να τον ρωτούσε κάτι. Κι αυτό έγινε: κι οι ανεξέλεγκτες σκέψεις πλήθυναν, οι παράταιροι σφυγμοί αυξήθηκαν, τα ρίγη πέρασαν απανωτά. Είπε την τελευταία φράση: «Οι αιώνες που πέρασαν σεβάστηκαν τα υπέροχα δημιουργήματα του ανθρώπινου νου και των ανθρώπινων χεριών. Πολυτιμότερο δώρο δεν μπορούσε να μας αφήσει το παρελθόν».

Περίμενε να σταματήσουν τα χειροκροτήματα για να πει ήρεμα, σοβαρά: «Αν θέλετε να ρωτήσετε κάτι, στη διάθεσή σας».

Πέρασαν λίγα δευτερόλεπτα απόλυτης σιγής, ώσπου η κοπέλα με τα ξαν-

θά μαλλιά και τα μυωπικά γυαλιά σηκώθηκε και ρώτησε – άφησε λίγες λέξεις με μια υπέροχη, λίγο θαμπή φωνή. Η ερώτηση, η απάντηση, ο πρώτος τους διάλογος. Ωσπου κάποτε συνομίλησαν πάνω από ένα τραπέζι. Κι από την πρώτη κιόλας φορά το ναι και το όχι, σαν δύο γεράκια που μάχονται για την κυριαρχία σ' ένα λιβάδι, πετούσαν πάνω από τα κεφάλια τους. Πολλές συναντήσεις, πολλές συνομιλίες, πολλοί διάλογοι – χωρίς ποτέ κανένα από τα δύο γεράκια να νικήσει.

Τη φανταζόταν τις νύχτες γυμνή –αντίκρυ του, πλάι του, στα χέρια του– με τη χρυσαφένια επιδερμίδα της να τον τυφλώνει, με τα μακριά μαλλιά της να τον πνίγουν και το σώμα της να παίρνει το δικό του και σιγά-σιγά να το λιώνει, να το μεταμορφώνει σ' ένα πλάσμα χωρίς οστά, ανίκανο να κινηθεί, ν' αντιδράσει στην επίθεσή της. Μου χαρίζεις ένα αφόρητα γλυκό τέλος, θα της ψιθύριζε, και τι καλύτερο μπορούσε να περιμένει ένας άνθρωπος;

Εικόνες μέσα του, συναισθήματα μέσα του, κινήσεις μέσα του. Ακίνδυνες άηχες εκρήξεις, για όλους γύρω του – θανάσιμες για τον ίδιο. Η εσωτερική αιμορραγία δε λερώνει σεντόνια, πουκάμισα ή καθίσματα αυτοκινήτων, ο άνθρωπος όμως πεθαίνει.

Κάποιοι πάλι ανέφεραν τ' όνομά του. Αόρατοι ή σαν να μιλούσαν πίσω από έναν τοίχο. Σκληρά, ανελέητα. Αυτός ο άνθρωπος πρέπει να εξοστρακιστεί. Εις τόπον χλοερόν, όπου δεν κυκλοφορούν κανενός είδους τροχοί. Πρέπει να του απαγορευτεί να χρησιμοποιεί ακόμη και άλογα, στα χέρια του μπορεί ν' αφηνιάσουν. Πρέπει να του επιβληθεί η πεζοπορία. Ή κάτι αποτελεσματικότερο: να υποχρεωθεί να περπατάει με τα τέσσερα. Στέρησε από κάποιον τα δύο πόδια του. Για τιμωρία, τα χέρια του να γίνουν πόδια. Λύεται η συνεδρίασις.

Λίγες φορές κατάφερνε να συγκρατεί μέσα του την πλημμύρα από εικόνες και συναισθήματα και να λέει στον ίδιο: Δεν είναι και η τελευταία γυναίκα της γης! Και γιατί αυτή κι όχι άλλη; αναρωτιόταν. Δεν περνούσαν όμως ούτε δύο λεπτά κι απαντούσε στον εαυτό του με ερωτήσεις: Ποια άλλη; Και γιατί μια άλλη κι όχι αυτή; Ναι, έλεγε και ξανάλεγε, γιατί άλλη κι όχι αυτή;

Κάποτε νόμισε πως θα ξέφευγε. Ένα μουντό, ανοιξιάτικο απομεσήμερο. Πήγαινε στην Αθήνα και, όπως πάντοτε, δεν πήρε το δρόμο των λογικών ανθρώπων που περνάει από την Άρτα, αλλά το μακρύτερο και πολυπλοκότερο – από την Πρέβεζα. Σαν να μην έφταναν οι στροφές, στην Ήπειρο και την Ακαρνανία, ούτε ο στενός δρόμος, έπρεπε να διαπεραιωθεί από την Πρέβεζα στο Άκτιο μ' ένα ανεκδιήγητο πορθμείο. Κι αυτό για να ζει λίγες στιγμές ανάμεσα από τα ερείπια της Νικόπολης, να κινείται σ' ένα μείγμα χρόνου, να φαντάζεται, κι ίσως να βλέπει, σιωπηλές ανθρώπινες μορφές να σαλεύουν στις φαγωμένες επάλξεις.

Στη διασταύρωση για την Ηγουμενίτσα εκείνο το μουντό απόγευμα, μια

νεαρή γυναίκα τον σταμάτησε, έσκυψε στο παράθυρο και του είπε: «Μπορείτε να με πάρετε ως την Πρέβεζα; Έχασα το λεωφορείο και πρέπει να πάω στο σπίτι μου, στη Ναύπακτο, με ειδοποίησαν, ότι ο πατέρας μου είναι άρρωστος».

«Με ευχαρίστηση», της απάντησε. «Και πρέπει να σας πω πως είστε τυχερή. Πηγαίων στην Αθήνα ...»

Κάθισε βιαστικά πλάι του, φόρεσε τη ζώνη της, κι όταν ξεκίνησαν, τον ευχαρίστησε με θερμά και κάπως περίτεχνα λόγια. Την περιεργάστηκε με την άκρη του ματιού του, όσο διακριτικότερα μπορούσε. Ήταν μια μελαχρινή, γεροδεμένη γυναίκα, όχι πάνω από τριάντα, με μεγάλα μαύρα μάτια και λεία ηλιοκαμένη επιδερμίδα. Δύο μόνο πράγματα πάνω της τον ενόχλησαν: τα κοντά μαλλιά και το παντελόνι. – Μίλησαν κάποτε και μ' έκπληξή του έμαθε πως ήταν κι αυτή αρχαιολόγος και πως εργαζόταν στις ανασκαφές της Κασσώπης. Παραλίγο να της φανερώσει πως ήταν συνάδελφός της· δεν το έκανε, το κράτησε γι' αργότερα, ίσως και να μη το φανέρωνε ποτέ. Από το νου του πέρασε μια σκέψη, από εκείνες που τις διώχνουμε, αυτές όμως μένουν κολλημένες μέσα μας: Μήπως με αυτή την κοπέλα μπορώ να ξεφύγω από το μαρτύριο; Η κουβέντα μαζί της είχε χαρακτήρα φάρσας: τη ρωτούσε για πράγματα που γνώριζε, σίγουρα καλύτερα από εκείνη – κι η κοπέλα κάποτε δεν άντεξε και τον ρώτησε: «Πώς ξέρετε τόσα πολλά από αρχαιολογία;»

«Να», της απάντησε, «με γοητεύει ό,τι χάθηκε, ό,τι δεν μπορούμε πια να ενώσουμε με το σήμερα».

«Κι εμένα», είπε εκείνη, «αλλιώς μπορεί να γινόμουν εφοριακός ... Μου αρέσει όμως και το σήμερα, η ζωή ...»

«Συμφωνώ, άλλο όμως οι αισθήσεις κι άλλο η ψυχή, το πνεύμα ...» Κατάλαβε πως τον κοίταζε ξαφνιασμένη. Σκέφτηκε να της προτείνει να πιουν έναν καφέ στην Αμφιλοχία, ήταν βέβαιος πως δεν θα του έλεγε όχι, δε θ' άκουγε κι από το στόμα της αυτή την καταραμένη λέξη. Δεν το έκανε κι όταν πέρασαν το Αγρίνιο, μετάνιωσε. Την έλεγαν Νίκη.

Έφτασαν κάποτε στη Ναύπακτο. Έξω από ένα μικρό σπίτι, της άνοιξε την πόρτα να κατέβει. Τον αποχαιρέτησε με πολύ θερμή χειραψία κι όταν έστριψε για το Αντίρριο, είδε στον καθρέφτη πως είχε σταθεί στο κατώφλι και τον κοίταζε. Στο πορθμείο με τρόμο –ή με κρυφή χαρά– σκέφτηκε πως κάποτε θα πήγαινε στην Κασσώπη, όπου θα τη συναντούσε. Τ' άφησε όλα να έρθουν μόνα τους, για την ώρα ένιωθε πως το σαράκι ήταν ακόμα ζωντανό μέσα του. Γύρισε σε δύο μέρες από την Αθήνα και τηλεφώνησε στην άλλη με μια κρυφή ελπίδα πως θα έλειπε, πως θα –τη βρήκε στο σπίτι της– κι η φωνή της έδειχνε χαρά.

Κι η τελευταία συνάντηση πριν από το κακό. Μεσημέρι, στις πηγές του Λούρου. Πάνω από τη μαύρη λιμνούλα που δεν φαίνεται να έχει βυθό – ή βυθός της είναι ο βόρβορος του Άδη. Το ναι και το όχι πάλευαν ξανά πάνω

τους. Όλα έδειχναν πως εκείνη την ημέρα το ναι θα νικούσε και πως σε λίγο θα ζητούσαν δωμάτιο στο μοτέλ. Όμως, το ναι δεν άργησε να πετάξει μακριά καταματωμένο, ντροπιασμένο. Νικημένο.

Την άφησε έξω από το σπίτι της. Στάθηκε για λίγο όρθιος στο δρόμο, κοίταξε γύρω του. Του φάνηκαν όλα άγνωστα, μακρινά, μισοζώντανα. Η χειμωνιάτικη μέρα έφευγε γοργά πίσω από τα χαμηλά δυτικά βουνά. Μπήκε στο αυτοκίνητο, ξεκίνησε. Πάτησε με δύναμη το γκάζι κι η άσπρη Λάντσια τινάχτηκε μπροστά σαν αιλουροειδής. Πέρασε, χωρίς να τα δει, το λόφο του Βελισσαρίου –έτσι κι αλλιώς τον κρύβουν από το δρόμο οι πολυκατοικίες– το κτίριο της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών, το στρατόπεδο του Ακρέου, όπου, πολλά χρόνια πριν, ο πατέρας του, ως έφεδρος ανθυπολοχαγός, φρουρούσε μια ομάδα φοβερών ληστών. Σαν αστραπή πέρασε το Μπιζάνι –ούτε λόγος να σεβαστεί το όριο των εβδομήντα χιλιομέτρων–, βρέθηκε σε λίγα δευτερόλεπτα στο Αβγό, όπου πολλά κορμιά έπεσαν στον Εμφύλιο με νόμιμες αποφάσεις, τρυπημένα από αδελφικές σφαίρες ... Έτρεχε πολύ, έτρεχε χωρίς κανένα συναίσθημα, χωρίς τη μέθη των νεαρών οδηγών – μήπως έτσι, αναρωτήθηκε, τρέχουν οι οδηγοί των αγώνων, μήπως αντί για δάσκαλος μπορούσα να γίνω Κοαταλάν, Στίρλιγκ Μος, Βατάνεν ή Σουμάχερ; Μήπως μια άλλη δυνατότητα μου χάθηκε στο Τίποτα, βούλιαξε σε σκορπισμένες πέτρες που καμιά δύναμη δεν μπορεί να ξαναστήσει όρθιες, έλιωσε ανάμεσα σε σκονισμένες παλιές σελίδες;

Ο Κοαταλάν, αλήθεια. Ένας Γάλλος μηχανικός. Τον είχε ανακαλύψει στην παλιά εγκυκλοπαίδεια του πατέρα του. Αυτός δεν έτρεχε ο ίδιος. Κατασκεύασε όμως στη δεκαετία του '20 ένα αυτοκίνητο που θύμιζε καρχαρία. Με αυτό ένας Αμερικανός συνταγματάρχης έφτασε τα 327 χιλιόμετρα την ώρα. Ο ίδιος τη στιγμή πήγαινε μόνο μ' εκατόν σαράντα.

Έφτασε στον ανήφορο, στη διασταύρωση για τη Σκλίβανη και τα Πέντε Πηγάδια –πόσες ζωές δε χάθηκαν στον ανόητο πόλεμο του '97 γύρω από το Μαύρο Κάστρο– κι άρχισε να κατηφορίζει. Με την άκρη του ματιού του, είδε ψηλά το γκρίζο, με λίγα χιόνια τη βόρεια πλαγιά του, όγκο της Ολύτσικας και κάτω μια χαράδρα που έπρεπε να έφτανε ως τα Δερβίζιανα. «Ο τόπος μας είναι κλειστός» – θυμήθηκε το γνωστό στίχο του Σεφέρη που, απ' όσο ήξερε, δεν είχε περάσει ποτέ από δω. Η μηχανή της Λάντσια μούγκριζε, κρατούσε τ' αυτοκίνητο με την τρίτη ταχύτητα και πολλές στροφές, για να μην του φύγει και βρεθεί σ' έναν γκρεμό. Κάποιος αντίκρυ του κορνάρισε κι άναψε φώτα – και τότε κατάλαβε πως δεν ήταν μόνος του στο δρόμο. Ναι, ανάβαιναν πολλά αυτοκίνητα, αυτά μόνον έβλεπε, τ' άλλα τα προσπερνούσε· κι όλα με τους ανθρώπους μέσα του, σαν ίσκιους, όπως τους είδε ο Σικελιανός στην «Ιερά Οδό» του, ή με τα δεμένα καθιστόζωα του Νίκου Καρούζου. Ο ήλιος έφευγε κι άφηνε μια διάφανη πάχνη ανάμεσα στα βουνά. Τ' αμέτρητα βουνά, η δυστυχία της Ηπείρου, υπερφυσικά ομόκεντρα τείχη κι απ' έξω δε-

κάδες κύκλοι με πολιορκητές και πολιορκημένους. Εδώ κι εκεί, ένα σπιτάκι έρημο σε μια πλαγιά, παρατημένο ίσως από χρόνια, μνημείο από τις εποχές της ολιγάρκειας, από καιρούς που η λέξη *πλήξη* ήταν άγνωστη. Το μοτέλ δεξιά του, όπου μία-δύο ώρες πριν νόμιζε πως θ' άρχιζε καινούρια ζωή –το μοτέλ πάνω από τη χωρίς βυθό λίμνη– κι ύστερα μια χαράδρα με γυμνά πλατάνια, τον ασθενικό, σ' αυτή την ανήλιαγη χαράδρα, Λούρο κι εκείνοι οι χειμάρροι από γκρίζες πέτρες που ξεκινάν από τις κορυφές και σταματούν στα κράσπεδα του δρόμου, όλα έφευγαν πίσω καθώς η Λάντσια κατηφόριζε για τη θάλασσα, όλα αναλύονταν σε οριζόντιες πολύχρωμες γραμμές, που τον ακολουθούσαν κυματίζοντας. Πήρε με ταχύτητα μια στροφή, η Λάντσια παραλίγο να βρεθεί στον αντικρινό βράχο. Έστριψε επιδέξια το τιμόνι αριστερά, το αυτοκίνητο ξαναβρέθηκε στη σωστή θέση του, προσπέρασε ένα Όπελ Βέκτρα κι ένα Γκολφ. «Μήπως ακόμη μπορώ να δοκιμάσω να γίνω Βατάνεν», αναρωτήθηκε, «κι αύριο, αντί να βασανίζομαι μ' ένα σκοτεινό αντικείμενο του πόθου να μαζεύω γύρω μου δεκάδες θανμάστριες».

Μια επιγραφή κοντά στο φράγμα του Λούρου: «Παλαιολιθικός οικισμός Ασπροχάλικου», τον ξανάφερε στον κόσμο του. «Ζω γι' αυτούς που χάθηκαν, ζω στο παρελθόν. Όπως ο Θεόφιλος στο '21 ... Πώς ν' αλλάξω, ακόμα κι αν μπορούσα, πώς να τους ξεχάσω;» Θυμήθηκε εκείνο το γυναικείο κεφάλι, που βγήκε από το χώμα σιγά-σιγά στο φως, σαν πουλάκι από τ' αβγό – ένα πανέμορφο κεφάλι κόρης με τέλεια χαρακτηριστικά, ελάχιστα φθαρμένο από το χρόνο· με δυσκολία έκρυψε τα δάκρυά του από τους εργάτες και τον προϊστάμενό του, κι αυτοί όμως κοίταζαν ακίνητοι και σοβαροί, όπως κοιτάζεις το νεκρό σώμα ενός ήρωα, ή έναν ανεκτίμητο θησαυρό. Ο ίδιος κάρφωσε το βλέμμα του στα μάτια, στα παράξενα, ανοιχτά και τυφλά μάτια των αγαλμάτων, με τους φρικτούς, στη λευκότητά τους, βολβούς. «Όχι, δεν αφήνω αυτόν τον κόσμο, μαζί του θα περάσω και τις χαρές και τις λύπες της ζωής μου, τις ανούσιες και τις γεμάτες μέρες μου. Και τώρα τρέμω για τούτον τον έρωτα, γιατί φοβάμαι πως δε θα 'ρθει άλλος, δεν είμαι πια παιδί ... Θα την έπαιρνα από το χέρι και θα της φανέρωνα τα μυστικά, που κρύβουν οι θαμμένες ομορφιές ...»

Χαράδρες, βράχια, γυμνά δέντρα, γκρεμοί έφευγαν πίσω του. Τα βουνά άρχιζαν να χαμηλώνουν, να ξεπέφτουν σε λόφους, να βουλιάζουν στον κάμπο. Πέρασε την κάποτε μικρή κωμόπολη Φ– και τώρα μια πόλη με άκομψα κτίρια και μυρουδιές από χοιροστάσια. «Να προφτάσω τον ήλιο», σκέφτηκε, δεν ήξερε για ποιον ακριβώς λόγο, ίσως ήθελε ν' αντικρίσει με το φως της ημέρας τα ερείπια της Νικόπολης. Δεν είχε αποφασίσει, αν θα έφτανε ως τη θάλασσα ή αν θα περνούσε τη νύχτα του μέσα στο αυτοκίνητο πλάι σ' ένα μισογκρεμισμένο τείχος. Άφησε πίσω του τη διασταύρωση για την Άρτα, τη γνωστή Γέφυρα Καλογήρου, σ' ένα χωριό του φάνηκε πως οι άνθρωποι σαν να μαρμάρωσαν βλέποντας ένα αυτοκίνητο να περνάει σαν αστραπή ανάμε-

σά τους. Κάποτε έφτασε στη μοιραία στροφή που το 1928 έγινε η μεγάλη ληστεία, που έμεινε στην ιστορία ως Ληστεία της Πέτρας. Ένα βράδυ –θα ήταν γύρω στα εφτά– μπήκε στο σπίτι του ένας λεπτός κομπός κύριος, του τον έδειξαν και του είπαν: «Ο κύριος Βλαδίμηρος! Γλίτωσε από τη ληστεία της Πέτρας!» Όταν μεγάλωσε κι έμαθε για το μακελειό, δεν μπόρεσε να βρει τον κύριο Βλαδίμηρο να ρωτήσει λεπτομέρειες.

Στη θάλασσα, στα ερείπια ή στην πόλη; Αναρωτιόταν και για πρώτη φορά χαράζεται στο νου του σαν λύση, ή σαν διέξοδος – μια νύχτα με χυδαία διασκέδαση, σ' ένα μπαρ με βαμμένες και πρόθυμες, με το ανάλογο τίμημα, για όλα γυναίκες.

Προφταίνει τις τελευταίες κατακόκκινες ακτίνες να χάνονται πίσω από τα δυτικά τείχη. «Πρέπει ν' αποφασίσω αμέσως», σκέφτηκε, «απομένουν λίγα χιλιόμετρα ως την πόλη ...»

Πλησίαζε στην γκρεμισμένη πόλη – τη χάλασαν κάποτε για να χωρούν τα μεγάλα καινούργια φορτηγά και λεωφορεία. Σαν ν' άκουσε τη φωνή της, γύρισε, σε περιμένω, τ' αποφάσισα. Σαν να είδε τα χέρια της ν' απλώνονται να τον αγκαλιάσουν. «Θα γυρίσω!» ψιθύρισε. «Θα πάω στην παλαιοχριστιανική βασιλική να ηρεμήσω και θα γυρίσω ...» Έστριψε με μεγάλη ταχύτητα αριστερά, ποτέ όμως δεν μπήκε στο χωματόδρομο – ξαφνικά το παρμπρίζ της Λάντσια βάφτηκε κόκκινο.

Η εισαγγελέας οργισμένη καυτηρίαζε εκείνους τους ασυνείδητους ή τους εγωιστές οδηγούς που νομίζουν πως οι δρόμοι έγιναν γι' αποκλειστική χρήση από τους ίδιους κτλ., κτλ. Εκείνος που ακολούθησε, είπε περίπου, δεν είμεθα ασυνείδητοι ούτε εγωιστάι, απλώς δεν υπολογίσαμεν ορθώς την επικίνδυνη στροφή της Κλεοπάτρας, ενίοτε και οι πρωταθλητές σφάλουν και εκτινάσσονται ακόμη και στους θεατές –ο Κάμπελ, θα έλεγα εγώ, ο Μος, ο Βατάνεν, ο Σέναν που έχασε τη ζωή του–, όσον αφορά τα θύματα, συνέχισε εκείνος που μιλούσε, ο νέος υπέστη δύο κατάγματα, ιαθέντα ήδη, η δε νέα μετέχει ήδη εις τα παραστάσεις της Λυρικής Σκηνής, όπως το σεβαστόν δικαστήριο θα διαπιστώσει από το πρόγραμμα που καταθέτω, η κυρία εισαγγελεύς δεν είναι πλήρως ενημερωμένη επ' αυτού, άλλωστε αυτός είναι ο λόγος που τα θύματα δεν προσήλθαν να καταθέσουν, γεγονός, το οποίον δεν εξεμεταλλεύθημεν διά να ζητήσομεν αναβολήν της δίκης ... Και με την επιρροήν που ασκούμε εις την αρχαιολογικήν υπηρεσίαν, ανήκομεν, βλέπετε, εις τα υψηλόβαθμα στελέχη της, υποσχόμεθα να διοργανώσομεν παράστασιν εις το αρχαίον θέατρον της Νικοπόλεως, όπου θα πρωταγωνιστήσῃ το ατυχές θύμα. Παρακαλώ το σεβαστόν δικαστήριο να λάβει υπ' όψιν του τας αγαθὰς προθέσεις μας.

Τα υπόλοιπα κύλησαν ομαλά: καταδικάστηκε, άσκησε έφεση κι αφέθηκε ελεύθερος. Ο δικηγόρος πίστευε πως στο εφετείο θα πετύχαιναν το λιγότερο καταδίκη με αναστολή. Έξω από το δικαστήριο τον περίμενε ένα μαύρο Φιάτ

τη Λάντσια, χωρίς να την επισκευάσει, τη δώρισε σ' έναν συνάδελφό του. Όσο για το σκοτεινό αντικείμενο του πόθου έφυγε από τα μπροστινά έδρανα, προτιμούσε τα τελευταία, τα ψηλότερα, σαν να 'θελε να βρίσκεται μακριά του. Ξανακατέβηκε πριν από λίγες μέρες – και τώρα τον κοίταζε στα μάτια χαμογελώντας. «Θα ξαναδοκιμάσω», σκέφτηκε «θα την παρακαλέσω, βοήθησέ με να ξεχάσω το κόκκινο υγρό που με τύφλωσε!». Ίσως αυτό να περίμενε – ίσως όλες οι γυναίκες να περιμένουν κάτι τέτοιο – να σκύψει πάνω του, σαν αυτός να ήταν ένα πονεμένο παιδί που είχε ανάγκη από στοργή και προστασία.

Στο γραφείο του τον περίμενε ένα έγγραφο που έλεγε πως, μέσα στην εβδομάδα, έπρεπε να επισκεφθεί την Κασσώπη.

Έργα του Στέφανου Σταμάτη:

Ο κάμπος με τα όνειρα, διηγήματα, 1960

Νυχτερινή επαφή, διηγήματα, 1964

Το πρόσχημα, νουβέλα, 1971

Ο Συνήγορος, μυθιστόρημα, 1972, ²1987

Ιάσοντας ο ξένος, μυθιστόρημα, 1980

Στην κοιλάδα του Ίναχου, μυθιστόρημα, 1991

Χάρτινοι μύθοι, διηγήματα, 1993

Την τελευταία κραυγή την άκουσε μια πόρνη, μυθιστόρημα, 1999

Η Σχεδιά της Μέδουσας, μυθιστόρημα, 2001

Ερμόλαος και Δάφνη, μυθιστόρημα, 2005

Η στροφή της Κλεοπάτρας, διηγήματα, 2007